

Na otázku tu jest odpověděti kladně. Sporná pohledávka byla mezi žalovanou firmou a Bedřichem Habsburkem, o němž není pochybnosti, že náleží k osobám shora vytčeným, založena ustanovením §u 11 pachtovní smlouvy ze dne 8. července 1914. Žalovaná převzala k úrokování a zaplacení dluh bývalého pachtěře vzniklý z kupu inventáře a zařízení na nemovitosti jí zpachtované, a zavázala se, že dluh ten zaplatí hotově při skončení pachtu. Smluvní strany byly v tomto §u 11 označeny jako propachtovatel a pachtěřka. Pro odpověď na otázku, zda pohledávka ta náležela Bedřichovi Habsburgovi na území nynější republiky Čsl., je zajisté rozhodno jen místo, kde měla býti splněna smlouva, kterou byla založena. Po právní stránce je při tom vycházení z §u 905 obč. zák. Podle smlouvy měla býti pohledávka zaplacená po uplynutí pachtu: »an das erzherzogliche Obersthofmeisteramt«. Úřad tento byl v době sjednání smlouvy ve Vídni, tím však není řečeno, že smlouva o převzetí dluhu bývalého pachtěře měla býti splněna tamže. Jmenovaný úřad byl propachtovatelem, t. j. Bedřichem Habsburgem ustanoven k přijetí peněz, což se nemusilo státi nutně ve Vídni. Toto město mohlo býti místem placení, nebylo však místem plnění. Místo plnění nebylo ve smlouvě výslovně stanoveno, k tomu nestačilo udání úřadu, jemuž měla se státi výplata. Je proto plniště určiti podle povahy a účele jednání. Smlouva o převzetí dluhu podle §u 11 nebyla sice pouhou součástí pachtovní smlouvy, neboť v podstatě šlo o něco jiného, než oč jde při nájemní smlouvě, nebyla však smlouvou tak samostatnou, by jí bylo možno odloučiti od této co do místa plnění, když plnění mělo spadnouti v jedno s pominutím pachtu. Věřitelem byl propachtovatel nemovitosti, dlužníkem byla pachtěřka, a dluh, nedošlo-li dříve k jeho výpovědi, což se nestalo přede dnem 28. října 1918, byl splatný uplynutím pachtu, mělo se proto státi zároveň splnění obou smluv, t. j. vrácení pachtovaného velko-statku i splacení dluhu. Nemovitost mohla býti vrácena jen tam, kde byla, t. j. v Židlochovicích, podle toho jest usouditi, kde měla býti splněna další smlouva s ní související výslovně co do doby plnění, takže i místa plnění spadala v jedno. Pohledávka byla tudíž splatná taktéž v Židlochovicích. Propachtovatel, jenž by zajisté nebyl převzal nemovitost osobně, nýbrž svým zástupcem, určil úřad hofmistrovský, jenž měl místo něho převzít peníze. Ať učinil tak na místě samém anebo ve Vídni jako místě své působnosti, kde měla tehdy sídlo i žalovaná firma, v každém z těchto případů zůstaly Židlochovice místem plnění. Je proto z povahy věci, t. j. z uvedené souvislosti s pachtovním poměrem dovoditi, že šlo o pohledávku, jež náležela Bedřichu Habsburgovi na území nynější Čsl. republiky. Nezáleží na tehdejším sídle žalované společnosti jako dlužníka ani na sídle hofmistrovského úřadu, jenž byl pro tento případ určen k přijetí peněz místo důchodenského úřadu v Židlochovicích.

Čís. 6916.

Šu 833 a násl. obč. zák. nelze užití na právní poměr substitučního dědice a nejbližšího čekatele ve příčině substitučního jmění. Substituční dědic jest oprávněn, by si sám ustanovil správce substitučního jmění.

Substituční soud není oprávněn ustanoviti správce substitučního jmění na pouhé oznámení substitučního opatrovníka aniž poukázati tohoto na pořad práva. Práv svěřenských dědiců, vymezených §em 520 obč. zák., mohou se tito domáhati jen žalobou, pokud by pak bylo třeba prozatímního opatření, musily by o ně zažádati u příslušného soudu, ať již před sporem nebo zároveň se žalobou, avšak vždy podle příslušných předpisů exekučního řádu. Jest věcí substitučního soudu, k němuž došlo opatrovníkovo oznámení, by vyšetřil, zda jest potřebí, by opatrovník nastupoval sporem po případě zažádal před sporem o prozatímní opatření a podle výsledku přikázal mu podati žalobu nebo návrh.

(Rozh. ze dne 22. března 1927, R I 82/27.)

K návrhu Bedřicha D-a jako soudem zřízeného opatrovníka substitučního jmění po Terezii H-ové ustanovil soud první stolice (zemský civilní soud v Praze) podle obdoby §u 833 a násl. obč. zák. Bedřicha H-a správcem veškerého rodinného jmění substitučního. Důvod y: Bedřich D. jako soudem ustanovený opatrovník substitučního jmění po Terezii H-ové oznámil soudu, že v poslední době utvářily se na substitučních statcích poměry, kterými podstata substitučního jmění jest vážně ohrožena, a že jest nezbytně třeba, by soud vykonávající soudní péči o neztenčené v závěti zřizovatelčině nařízené zachování kmene substitučního z úřední moci učinil vhodné opatření ve příčině další správy substitučních panství a to neprodleně, nemá-li kmenovou podstatu substituční stihnouti nenahraditelná ztráta. Vzhledem na toto oznámení, které činí zodpovědný, soudem ustanovený opatrovník substitučního jmění v konání své úřední povinnosti, jest nezbytno, by soud vykonávající dohled na substituční jmění zavedl sice příslušná šetření, avšak již nyní učinil vhodná opatření, jak mu to ukládají stěžejní zásady ovládající nesporné řízení, zejména pak ustanovení §u 2 čís. 10 nesporného patentu z 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. Až do té doby, kdy budou řečená šetření skončena a konečné rozhodnutí ve věci vydáno, bylo dlužno učiniti hořejší opatření, které proto jest dle své povahy opatřením prozatímním a odůvodněno okamžitou, nutnou a naléhavou potřebou opatrovníkem substitučního jmění oznámenou. Soud substituční musí pak z úřední moci dohlížeti k tomu, by kmenové jmění podle nařízení poslední vůle zakladatelčiny bylo neztenčeně zachováno. Jmenovaný správce byl dle soudních spisů samým Josefem H-em jako nyníjším substitučním vlastníkem ustanoven za jeho generálního plnomocníka, jest tudíž do všech záležitostí správy jmění substitučního již úplně zasvěcen a jako nejstarší syn a zároveň jako nejbližší substituční čekatel nejlépe k tomu povolán, by právě v nyníjších mimořádných poměrech, kdy je toho nejvíce zapotřebí, jmění kmenové hospodárně a účelně pod dohledem soudu spravoval. R e k u r s n í s o u d k rekursu Josefa H-a zrušil napadené usnesení a odkázal na pořad práva návrh Bedřicha D-a, by bylo učiněno vhodné opatření ohledně správy substitučního jmění. Důvod y: Opatření, které první soud učinil bez šetření předepsaného v §u 2 č. 5 nesp. říz. ano i bez slyšení stěžovatele, kterému jako povo-

lanému dědici náleží podle §u 613 obč. zák. k substitučnímu jmění omezené právo vlastnické s právy a závazky požívatele, na pouhé oznámení a návrh substitučního opatrovníka, obsahující jen tvrzení ničím nedoložená, obstáti nemůže ani jako prozatímní opatření, za jaké je soud první stolice prohlašuje. Postrádáť především vůbec jakéhokoliv věcného podkladu, poněvadž nebylo o zmíněném oznámení a návrhu opatrovníkově konáno žádné šetření, údaje pak v něm obsažené o sobě nemohou zajisté býti pokládány za dostatečnou oporu pro rozhodnutí soudu tak dalekosáhlého významu, jaký má vydané opatření. Vždyť se jím zasahuje velice podstatně a citelně do vlastnického práva stěžovatele, které jest omezeno jen potud, pokud to zákon dovoluje. Napačené usnesení jest proto neodůvodněno již pro nedostatek řízení. Leč jest neodůvodněno i po stránce právní. První soud opřel je o obdobné použití §§ 833 a n. obč. zák. S právním názorem, ze kterého při tom vycházel, však souhlasiti nelze. Citovaná ustanovení upravují práva podílníků ke společné věci. Právní vztahy spoluvlastníků mezi sebou a ke společné věci jsou však svou povahou podstatně rozdílné od práv, jež náležejí povolánému substitučními dědici a nejbližšímu čekateli ve příčině substitučního jmění, které nelze pokládati za jejich společnou věc. Onen jest jeho omezeným vlastníkem sám, tento má pak jen jistá práva čekatelská. Podmínek pro obdobné použití §§ 833 a násl. obč. zák. podle §u 7 obč. zák. na projednaný případ zde tedy není. Ale i kdyby se předpisů těch chtělo obdobně použítí, nemohl by správce substitučního jmění jako domnělé společné věci býti ustanoven podle §u 836 obč. zák. soudcem nesporným bez souhlasu účastníků. Při výkladu tohoto předpisu ustálila se již judikatura od delší doby na tom, že otázku, zda se má zřídití správce společné věci, lze při rozporu společníků rozhodnouti jen pořadem práva. A teprve, byla-li pravoplatně sporem rozhodnuta kladně, rozhodne nesporný soudce, nedohodnou-li se společníci, o osobě, která má býti ustanovena správcem. I po této stránce pochybil první soud, když účastníků vůbec ani neslyšev, v nesporném řízení sám správce substitučního jmění ustanovil a proti vůli stěžovatele správce toho za zmocněnce jeho podle §u 837 obč. zák. mu vnutil. Na projednávaný případ nelze použítí obdobně ani ustanovení §u 630 obč. zák., ježto ustanovení toto, právě tak jako všechny ostatní předpisy dané pro svěřenství, bylo zrušeno zákonem ze dne 3. července 1924, čís. 179 sb. z. a n. Se zřetelem na to, že podle §u 613 obč. zák. dokud nenastane případ svěřenského nástupnictví, náleží stěžovateli jako povolánému dědici vlastnické právo s právy a závazky požívatele, jest na snadě, by věc, o jejíž řešení tu jde, byla posuzována podle předpisů daných o právech a povinnostech poživatelových (§§ 509 a násl. obč. zák.). A tu dlužno míti především na mysli, že požíváním jest právo, cizí věci, šetříc její podstaty, užívati beze všeho omezení (§ 509 obč. zák.). Z tohoto pojmu požívání vyplývá také jako důsledek, že stěžovatel jako poživatel jest také oprávněn, by ustanovil si sám správce substitučního jmění. Podle §u 520 obč. zák. může vlastník žádati od požívatele zajištění podstaty jen, hrozí-li nebezpečnoství. Kdyby mělo obdobou tohoto ustanovení podle §u 7 obč. zák. stejné právo býti přiznáno i opatrovníku substitučního

jmění, bylo by mu lze, předpokládajíc ovšem osvědčení hrozícího nebezpečnosti, přiznati zase jen nárok na zajištění této podstaty, ale nárok ten bylo by lze uplatňovati jen žalobou (sr. rozhodnutí nejv. soudu ze dne 2. června 1909 Sb. Glaser, Unger XII-4637). Teprve tehdy, kdyby žádané zajištění nebylo poskytnuto, bylo by lze podle okolností domáhati se soudní správy. Domnívá-li se tedy opatrovník substitučního jmění, že podstatě této hrozí nebezpečnosti, měl ovšem povinnost, by to substitučnímu soudu oznámil, a tento měl pak dále o jeho oznámení zahájití šetření. Jakmile však stěžovatel se proti zavedení soudní správy vyslovil, nemohl toto opatření učiniti, nýbrž měl návrh opatrovníkův, k tomu se nesoucí, odkázati na pořad práva.

Nejvyšší soud k dovolacímu rekursu Bedřicha D-a zrušil napadené usnesení, pokud jím byl odkázán na pořad práva návrh Bedřicha D-a jako opatrovníka substitučního jmění, jinak napadené usnesení potvrdil.

D ů v o d y:

Dovolací soud souhlasí v podstatě s právním posouzením věci v druhé stolici. Předběžným svým usnesením ze dne 8. listopadu 1926, jímž byl nařízen výslech účastníků o nutnosti prozatímního opatření, neprojevil rekursní soud odchýlného právního názoru, není proto jeho zrušovací usnesení v rozporu s oním usnesením. Nelze užití předpisů §§ 833 a násl. obč. zák., ježto nejde o spoluvlastnictví ani o obdobný poměr. Nedovolené je dále i obdobné užití zrušených §§ 630 obč. zák. a 254 pat. o nesp. říz., neboť § 7 obč. zák., pokud mluví o příbuzných zákonech, má na mysli jen platné zákony. Správně posoudil rekursní soud věc podle §§ 613 a 520 obč. zák. Stěžovatel mluví o zvláštních předpisech, jimiž je substituční majetek svěřen zvláštnímu dozoru a péči soudu, ale neuvedl jich, nelze proto přihlídnouti k jiným předpisům, než právě uvedeným. Dále může stěžovatel býti prost obavy před vlastní zodpovědností, neboť jako opatrovník jmění stíženého svěřenským nástupnictvím vyhověl úplně své povinnosti tím, že učinil substitučnímu soudu oznámení, jakmile měl za to, že nynější vlastník velkostatku ohrožuje špatným hospodářstvím podstatu substitučního jmění. Další činnost jeho o své újmě byla by oprávněna jen tehdy, kdyby soud přes jeho oznámení nedbal povinné péče. Dosavadní řízení v této věci neopravňuje však stěžovatele k výtce, že substituční soud, vybírající značné poplatky za péči o substituční majetek, chladně odmítá péči o ochranu i zodpovědnost v případě tak vážném. Nejvyšší soud jest naopak přesvědčen, že i rekursní soud, odkávav návrh opatrovníkův na pořad práva, šel dále, než je prozatím odůvodněno, neboť k tomu nestačilo prosté oznámení učiněné opatrovníkem bez nejmenšího osvědčení. Bylo proto vyhověno v tomto směru rekursu opatrovníkovu, pokud navrhoval aspoň částečné zrušení napadeného usnesení a příkaz daný soudu první stolice, by o návrhu jeho znova rozhodl. Zcela neoprávněný jest návrh stěžovatelův na obnovu usnesení soudu první stolice. Není zákonného předpisu, jenž by opravňoval substituční soud k tomu, by vlast-

níku odňal prostě usnesením správu jeho jmění, byť i šlo o jmění stížené svěřenským nástupnictvím. K tomu nedostačil ani § 2 čís. 10 pat. o nesp. říz., z něhož lze dovoditi jedině tolik, že soud nemá zanedbatí potřebné opatrnosti, k čemuž však ani v tomto případě nebylo třeba zbaviti vlastníka velkostatku jeho správy. Není tudíž více třeba dovoditi, proč nelze vyhověti návrhu na obnovu usnesení soudu prvé stolice. Co se týče dalšího návrhu, jemuž bylo vyhověno, bylo řečeno již shora, že po právní stránce bylo věc posouditi jen podle § 520 obč. zák., jímž byla vymezena práva svěřenského dědice po případě dalších svěřenských dědiců zastoupených opatrovníkem. Těchto práv mohou se dědici domáhati jen žalobou, pokud pak bylo by třeba prozatímného opatření, musili by o ně zažádati u příslušného soudu, ať již před sporem anebo zároveň se žalobou, vždy však podle příslušných předpisů exekučního řádu. Pokud jde o opatrovníka, nemůže ovšem podati žalobu nebo zažádati o prozatímné opatření beze svolení soudu, jímž byl zřízen, t. j. substitučního soudu. Bude proto záležitostí na tomto soudu, k němuž došlo oznámení opatrovníkovo, jakož i další jeho podání, by vyšetřil, zda je potřebí, by opatrovník nastupoval sporem, po případě zažádal před sporem o prozatímné opatření, a podle výsledku přikázal mu podati žalobu nebo návrh. Ovšem bude především záležitostí na prvním svěřenském dědici Bedřichu H-ovi, jenž před opatrovníkem je povolán, by zastával se podstaty substitučního jmění, zda se bude domáhati podle §u 520 obč. zák. zajištění podstaty ať sporem nebo prozatímným opatřením. Teprve, kdyby bylo zjištěno, že nynější vlastník jmění zachází s ním způsobem vyžadujícím zajištění to a Bedřich H. nechtěl se starati o toto zajištění, tak že by byly ohroženy zájmy dalších svěřenských dědiců zastoupených opatrovníkem, bude důvod, by svěřenský soud poukázal tohoto k dalšímu jednání ve směru shora vylíčeném. Jiné nemůže substituční soud zaříditi. Bylo proto zrušeno napadené usnesení v uvedené své části, a to již proto, by nemohlo býti vykládáno jako zmocnění k žalobě nebo jako poukaz podati žalobu, neboť k tomu nestačí nedoložené dosud oznámení opatrovníkovo. Bude proto na soudu prvé stolice, by zachoval se nadále podle § 2 čís. 5 pat. o nesp. říz. ve smyslu návrhu stěžovatelova a rozhodl znova o podání jeho, ovšem jen tak, jak bylo shora vytčeno.

Čís. 6917.

Rozhodovati o tom, zda a jakého donucovacího prostředku jest použiti, by dítě rozvedených nebo rozloučených rodičů podle dohody nebo soudního opatření navštěvovalo toho z rodičů, u něhož nežije, jest povolán opatrovnícký soud. Toto jeho oprávnění nebylo dotčeno změnou procesních zákonů.

(Rozh. ze dne 22. března 1927, R I 88/27.)

Opatrovnický soud povolil k návrhu matky, by byly její nezletilé dítky výkonným orgánem nuceně odebrány a jí vydány k čtyřne-